

МЕДІА ТА ІСТОРІЯ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ

СМОРЖЕВСЬКА Оксана,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри новітньої історії України,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Ключові слова: *медіа, історія, війна, Україна.*

Keywords: *media, history, war, Ukraine.*

Як зазначав французький історик П'єр Нора, «монополія на історію почала переходити до мас-медій <...> щоб подія відбулася, потрібно, щоб вона стала відомою» (Нора, 2014, с. 24). Будемо відштовхуватися від розуміння історії як комплексу знань та інформації про життя й діяльність людства в часі та просторі (Примаченко, 2022, с. 74).

Сучасна людина будь-якого віку, професії, соціального статусу тощо, взаємодіє з інформаційним простором за допомогою медіа-комунікацій. Ця взаємодія, поміж іншого, впливає на її емоції, світогляд, поведінку, формує «інформаційну бульбашку».

В умовах російсько-української війни історія, а швидше – історичні міфи, фейки та маніпуляції навколо контраверсійних або болісних історичних тем, стали частиною інформаційних баталій в медіа-ресурсах, особливо з боку російських пропагандистів. Достатньо згадати псевдоісторичне патякання путіна, його версію історії України та гротескне інтерв'ю Такеру Карлсону. Погоджуюся зі словами Наталі Старченко, що оприлюднена путіним у липні 2021 р. версія історії України, насправді, не про минуле; «стверджуючи тотожність російського й українського народів, він легітимізував агресивну політику Росії щодо України, тогочасну та, як стане очевидним після 24 лютого, – майбутню, пов'язану з планованим відкритим вторгненням» (Старченко, 2022). Вже на цих прикладах можемо побачити, як тісно переплетені медіа та історія. Для історії, історичної науки використання медіа як засобу комунікації для контакту із соціумом є необхідним. Адже без такої взаємодії на передній план виходять вигадки та маніпуляції.

У сучасному світі саме медіа належить чи не провідна роль у формуванні сприйняття й інтерпретації історії. Виокремлю кілька ключових аспектів:

– Медіа як джерело історичної інформації. Медіа часто є основним/єдиним джерелом інформації про ті чи інші історичні події, явища, персоналії, яке пересічний «споживач» інформації використовує для отримання відповіді на своє питання чи ж просто випадково натрапивши на ту чи іншу інформацію історичного чи псевдоісторичного змісту. Таким чином відбувається сприйняття й інтерпретація історії. Наприклад, в росії вже не один рік постать Сталіна подається як «ефективний менеджер», що сприяє, поміж іншого, підтримці путіна як вірного продовжувача справи Сталіна. Або ж 100-тисячний наклад історії Донбасу від найдавніших часів до сьогодні з точки зору окупаційної влади та лнр-днр, виданий у 2021 р. При цьому з культурного простору окупованих територій безапеляційно вичищається все, що могло б нагадувати про українську історію та культуру: підручники, художня література, пам'ятники і т. ін. (В'ятрович, 2022).

– Медіа та інтерпретація історії. Форма та спосіб подачі інформації, в тому числі, й на історичні теми, впливає на інтерпретацію спожитого контенту.

– Проблеми об'єктивності. Інформація, отримана через медіа, першопочатково може бути суб'єктивною, заангажованою, неповною, що вже впливатиме на розуміння історичних подій. Також важливо відзначити тенденцію персоніфікації подачі інформації історичного спрямування. наприклад. репортаж кореспондента/журналіста з місця зустрічі очільників держав чи висвітлення виступів на Майдані під час Революції Гідності, доповнені візуальним рядом. формують сприйняття події, насамперед, крізь призму репортера/журналіста.

– Медіа та ідеологія. Через медіа донесення історичних знань та інформації часто відбувається як частина політичного впливу держави, політичних партій, окремих персоналій; лобіювання ідей, поглядів, концептів; знецінення або таврування політичних опонентів тощо. Тому вкрай важливим є рівень критичного мислення та медіаграмотності споживачів контенту.

Разом з тим, попри вищезначені ризики та виклики, взаємодія медіа та історії на сучасному етапі розвитку людства є необхідною з огляду на можливості медіа охопити аудиторію та швидко і якісно поширити інформацію. Зважаючи на запит суспільства на історичний контент, необхідно зважено, об'єктивно, професійно, використовувати медіа для популяризації історії, формування історичної компетентності серед споживачів медіа, враховувати потенціал історії у формуванні та розвитку національної, культурної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Нора, П. (2014). *Теперішнє, нація, пам'ять*. Київ: Кліо. 272 с.
2. Примаченко, О. (2022). Роль медіа в комплексному впливові історії на суспільну свідомість. *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. Випуск 30, 74–82. http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/30_2022/9.pdf ; DOI <https://doi.org/10.30970/PHS.2022.30.9>
3. Старченко, Н. (2022). Для чого історія в часи, коли лунають гармати. *Український тиждень*, 21 липня. <https://tyzhden.ua/dlia-choho-istoriia-v-chasy-koly-lunaiut-harmaty/>
4. В'ятрович, В. (2022). Підручник історії у війні за майбутнє. *Укрінформ*, 31 серпня. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3561469-pidrucnik-istorii-u-vijni-za-majbutne.html>

КЛЮЧОВІ НАРАТИВИ ТА СЛОВА ПРО УКРАЇНУ ПІД ЧАС ВІЙНИ В ІНОЗЕМНИХ МЕДІА

ТЕПЛА Оксана,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри української, англійської та латинської мов
імені М. О. Драй-Хмари,
Національний університет біоресурсів
та природокористування України*

ЛУШНОВА Катерина,

*здобувач вищої освіти, спеціальність «Філологія»,
Національний університет біоресурсів
та природокористування України*

У перші дні війни медіа висвітлювали різноманітні аспекти, зважаючи на зовнішньополітичні пріоритети та загрози, що поставали перед їхніми країнами внаслідок війни. Приміром, польські видання одразу писали про підтримку України й українців, а Путіна називали злочинцем. Центральноевропейські видання італійською, французькою, німецькою, чеською, данською та іншими мовами наголошували, що на теренах Європи почалася війна, повідомляли про бажання Путіна встановити свій світовий порядок, ставили риторичне запитання, хто його може зупинити, та закликали до санкцій і рішучих дій. Водночас видання країн Західних Балкан хорватською і